

פרוטוקול מס' 166

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום א', ש' בשבת תשל"ו - 11.1.1976 - שעה 11.00

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
י. בארי
מ. גז
ל. דיציאן
ה. זיידל
מ. ידיד
ח. שמעוני

מוזמנים:
א. בריק - יועץ משפטי, משרד הסעד
ת. מררי - מנהל השירות לילד ונוער,
משרד הסעד

מזכירת הוועדה: ש. כרם

רשמה: ע. הירשפלד

סדר-היום: תקני כוח-אדם במעורבות.

תקני כוח-אדם במעונות

היו"ר ח. גרוסמן:

אני פותחת את הישיבה.

סיימנו בפרק "תפקיד אם הבית", ונעבור עכשיו ל"תפקיד רכז חינוכי". בשורה הראשונה צריך להיות "תפקידו של רכז חינוכי" במקום "רכז חינוכי יראה מתפקידו".

סעיף 9 - אושר

10. כישורי רכז חינוכי

ה. זיידל:

האם בסיון של 5 שנים לפחות נוגע גם לבעל השכלה אקדמאית?

א. בריק: ודאי. בכל מקרה דרוש בסיון של 5 שנים.

היו"ר ח. גרוסמן:

הוא יכול להיות קודם מחנך ואחר-כך רכז חינוכי. אני מציעה לומר רכז פדגוגי ולא רכז חינוכי. רכז יכול להיות מורה, מחנך; אבל להיות רכז חינוכי הוא צריך להיות בעל ותק של 5 שנים. למי שיש תואר ב.א. בחינוך, הוא גכנס לעבודה כמחנך. כעבור 5 שנים הוא יכול להיות רכז. הוא צריך להדריך את המדריכים והמורים ולכן רצוי שיהיה לו בסיון כרכז.

א. בריק:

לצורך זה לוקחים בדרך-כלל בחשבון אם הוא היה למשל מדריך בצבא ויש לו בסיון בהדרכת להיות דווקא במוסד. אם הוא היה מדריך בגד"ע או בנח"ל, הוא ודאי רכש בסיון ומחשיבים לו את זה.

ל. דיציאן:

מה זה מוסיף לו בהדרכת מורים?

א. בריק:

זה מוסיף לו בעצם עבודת ההדרכה.

ל. דיציאן:

אם הוא היה מדריך מקצועי, מדריך צניחה, אינני חושב שזה מוסיף לו.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני מציעה, אם כן, לכתוב "בהדרכה חינוכית".

סעיף 10 - אושר

סעיף 11 - אושר

12. כישורי המדריך

היו"ר ח. גרוסמן:

לא ברור לי איך אפשר לבחון בסיון וידע בפסיכולוגיה, אם הוא בוגר תיכון.

מ. יזיד:

אם הוא מדריך מתחיל, הוא איננו חייב להיות בעל בסיון.

א. בריק:

יש קורסים לו-שגתיים למדריכים במדרשה לעובדים חינוכיים סוציאליים של משרד הסעד בירושלים. יש קורסים למדריכים בבית רושנברג, לאו-דווקא למוסדות, אבל עם נוער, מועדוני נוער וכדומה. זה קורס שנתי והוא קיים גם בבית ברל.

3.

ה. זיידל:

במקום לכתוב שהמדריך יהא בוגר בית-ספר תיכון, בעל גסיון וידע.. וכו', אני מציע לכתוב "המדריך יהיה בוגר בית-ספר תיכון ועבר מבחן".

היו"ר ח. גרוסמן:

אבל אם יש לו גסיון בעבודה סוציאלית ובהדרכת נוער, זה בהחלט לטובת הענין.

ל. דיציאן:

בשאלת השאלה איפה הוא רכש את הגסיון, ואיך תבדוק שיש לו ידע בפסיכולוגיה או בחינוך. אני מסכים עם הצעתו של חבר הכנסת זיידל להוסיף את המלים "שעבר מבחן".

א. בריק:

אם הוא עבר את אחד הקורסים, ודאי יש לו תעודה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני מציעה שנאמר דבר מאד כללי. "מדריך יהא בוגר בית-ספר תיכון ועבר מבחן מתאים".

ל. דיציאן:

הייתי מוסיף גם "מבחן כפי שנקבע על-ידי משרד הסעד".

ת. מררי:

"ועבר מבחן לבדיקת התאמתו לתפקיד".

היו"ר ח. גרוסמן:

כאן אפשר לכתוב "או בעל גסיון בחינוך, בעבודה סוציאלית או בהדרכת נוער".

סעיף 12 - אושר, לאחר תיקון.

13. פטור מדרישות התקנות

א. בריק:

תקנה זו באה קודם-כל לצורך מעבר גרידא.

ת. מררי:

האם לא התכוונתם לאותם מעונות ששייכים למוסדות אשר אתם סומכים עליהם? מדוע

זו הוראת מעבר?

היו"ר ח. גרוסמן:

בניח שיש מעון אשר צריך להיערך כראוי. הוא אמנם פתוח, אבל יש לו אנשים לא לפי התקנים ולא לפי הכישורים והוא צריך לעשות שינויים רציניים, או לשלוח אנשים לקורס, או לפטר אנשים ולקבל חדשים. כאן צריך להוסיף את המלים "לתקופת מעבר של...".

ל. דיציאן:

אינני רוצה לאשר בתקנות דבר שהוא בלתי-מוגבל.

ה. זיידל:

אם החוק בכנס לתוקפו, אני רוצה לדעת אם זה יחול על כל העובדים במעונות, כי אנו יודעים שיש מוסדות חינוך שלא הקפידו כל-כך על הברשאים האלה. יש להניח שלא יעשו רה-אורגניזציה בכל המעונות, ואני מבין שכל עובד חדש שיתקבל, צריך להתקבל בהתאם לתקנות אלה. אם כך, מה פירוש הדבר ש"שר הסעד יפטור מעון באורח זמני"? תקנות אלה אינן יכולות לחול רטרואקטיבית על אנשים שעובדים כבר 20 שנה.

היו"ר ח. גרוסמן:

ניקח לדוגמה רכז פדגוגי, שתובעים ממנו להיות מורה מוסמך או שסיים לימודים בחינוך. זאת אומרת שיש לו תואר אקדמי בחינוך ו-5 שנות ותק. גניח שמישהו עובד 5 שנים, יש לו ותק אבל חסרה לו הסמכה בתור מורה, אז הוא יצטרך להשלים את לימודיו ולכן אנו נותנים תקופת מעבר.

ל. דיציאן:

כאשר התעוררה בעייה של מורות ומורים בלתי-מוסמכים, החליט משרד החינוך והתרגות, אחרי תקופה מסויימת, לנשל את כל המשרות האלה. אני יודע שלא מעט אנשים פוטרו מעבודתם, או שניתנה להם אפשרות להשלים את לימודיהם. לכן אני אומר תקופת מעבר, ואיבני מתכוון לתקופה של שנה, שנתיים או שלוש שנים שהם ישלימו את לימודיהם. אם לא, הם יכולים לעשות הסבת מקצוע. לא יכול להיות שמי שכבר צבר שלוש שנות נסיון והוא קבוע בעבודה, ישאר בה.

מ. גז:

אני חושבת שהחוק צריך לחול רק לגבי העתיד. מי שיכנס מחר לעבודה, יצטרך לענות על כל הדרישות האלה. אם הוא עובד 10 שנים ובמצא מתאים מבחינת הידע והנסיון שרכש, תהיה אבחנה גם כלפי אלה. אבל אם לא, קשה מאד יהיה להסתמך רק על תעודות. קודם-כל אנו צריכים לאפשר לאיש להיות מוסמך, עם תעודה, וכך אתה מבטיח את עתידו במשרד זה או אחר. לכן צריך לאפשר השתלמויות לעובדים הקיימים, בלי לדבר על פיטורים.

ת. שמעוני:

אני חושב שזה יעמוד בניגוד לכל חוק, ובוודאי בניגוד לנוהג של האיגוד המקצועי. אנו צריכים לעשות שני דברים: (א) לקבל אנשים על-פי קריטריונים אלה; (ב) לקבל אנשים שבשירות ולחייבם לעבור השתלמות מסויימת, שתענה על הכישרים והצרכים, אבל אינה חייבת להזדקק לאיזה שהוא גוף חיצוני. מי שירצה לעשות את זה וללמוד באוניברסיטה - אדרבה, אבל מי שלא ירצה, אפשר לחייב אותו לעבור השתלמות כדי לקדם אותו. איבני מאמין שיהיו כאלה שלא ירצו בכך. אני חושב שצריך לכתוב, שהוראות אלה יחולו על כל מי שבמצא בתפקיד.

מ. ידיד:

קודם-כל אנו חייבים להפריד בין ההווה והעתיד ובין העבר. לאחר שהתקנות תתקבלנה, אסור יהיה לקבל עובד שלא תהיה לו מסגרת בתקנון. מתעוררת הבעייה מה יהיה לגבי אלה שכבר עובדים. אני מוכן להגן על זכויות העובד, ויחד עם זאת איבני רוצה שילדים בחינוך מיוחד, וכל ילד שהוא, יתחנכו על-ידי מחנכים לא מתאימים לתפקידם. כדי לפתור את הבעייה עלינו לומר לאנשים שהתקבלו לעבודה ואינם עונים על כל הדרישות, שבאפשר להם תוך זמן סביר לעבור השתלמות ולחייב אותם לעשות זאת.

ת. שמעוני:

אבל לא תואר באוניברסיטה.

מ. ידיד:

אני בדעה שאנו חייבים להגביל את התקופה שבה הם יעברו את המבחנים ואת הקורסים הדרושים, אבל בשום פנים ואופן אין להשלים עם מצב, שגם היום שולחים מורים בלתי-מוסמכים לעיירות הפיתוח. כי ברגע ששולחים מורים בלתי-מוסמכים למקומות אלה, הפער החברתי הולך וגדל ללא גבול. תפקידו של משרד הסעד לטפל בחינוך המיוחד, ולא באים אליו ילדים שמקבלים השלמה בבית. לצורך זה יש לתת את המחנכים הטובים והמוכשרים ביותר כדי להביא את הילדים לרמה באותה.

אני מציע שבתקנות יהיה ברור, שלגבי העתיד יש למלא את הוראות התקנון במלואן. לגבי העבר, יש לתת אפשרות להשלים את הדרוש כדי שיוכלו לענות על הדרישות.

ת. מררי:

מגמת המשרד ברורה, אבל השאלה היא איך לנפח את זה בתקנות. יתכן שזה הנוסח המתאים, "שר הסעד רשאי לפטור מעון באורח זמני מדרישות תקנות אלה". לגבי העבר אנו יודעים מתוך נסיון, שכאשר אתה גותן רשיון זמני למוסד כלשהו, עם דרישות מסויימות, המוסד משתדל עד כמה שאפשר לעמוד בדרישות אלה. יש מוסד שבו הבעייה יותר קשה, אז הענין הזמני יהיה לשנתיים. כל מוסד ומוסד לפי המצב שבו הוא עומד, וכך זה מהווה תמריץ.

א. בריק:

יכול להיות מצב כזה, שבירותם עומדים לפתוח מעון ואי-אפשר להשיג מנין אנשי המקום את הצוות אשר יענה על הדרישות האלה. האם בגלל זה בעכב את פתיחת המעון בירוחם, שהוא חשוב כשלעצמו, או ניתן לו רשיון זמני ובאמר שאנו פותחים אותו כי זה חשוב, ותוך שנה על העובדים להשלים את הכשרתם המקצועית. נשאלת השאלה אם הפטור יחול גם על מעונות חדשים. אנו רוצים שהתקנות יעמדו גם במבחן המציאות.

היו"ר ח. גרוסמן:

באופן לגמרי לא תיאורטי יש אפשרות וצריך לפתוח מעון באופקים. הצוות שאפשר לרכז מהסביבה, כולל מי שמשרד הסעד ישלח באופן מיוחד, פחות או יותר עונה על הדרישות, אבל לא בכל פרט ופרט, וצריך יהיה לשקול אם לפתוח שם את המעון או לא. אני אומרת שצריך לפתוח את המעון, ולומר שהפחת הזה יכול להיות פחת זמני. זאת אומרת, שתוך תקופה של 3 - 5 שנים צריך להסדיר את הענין, ומנהל המעון יצטרך לחפש אנשים מתאימים לתפקיד. אם למשל יתברר שלרכז החינוכי יש השכלה אקדמית בשטח החינוך ובסיון של 4 שנים, הוא לא יוכל להיות רכז חינוכי? יכול להיות מקרה הפוך, שיש לו בסיון של 5 שנים אבל הוא לא סיים את לימודיו באוניברסיטה מסיבות שונות. אז נקבל אותו לעבודה והוא ישלים את לימודיו תוך כדי עבודה.

מ. ידיד:

כל פתח כזה, לדעתי הוא לרועץ.

היו"ר ח. גרוסמן:

מאידך יש מעונות שכבר קיימים ושם לא בסדר. אני חושבת שאין ברירה אלא לומר לאנשים, שאם הם רוצים להמשיך בתפקיד, עליהם לעבור השתלמות. בדרך-כלל, אנשים בעלי ותק בהוראה מקבלים הסמכה להוראה אחרי ותק מסויים, גם אם לא סיימו את לימודיהם. מורה שעבד 15 שנה ולא סיים את לימודיו עד עכשיו, יכול לעבור קורס מאד מקוצר ובו הוא מקבל הסמכה.

ח. שמעוני:

הוא עובר קורסים שהוא חייב לעבור, אבל אינו מקבל הסמכה.

א. בריק:

אני מציע לחלק את סעיף 13 לשלושה סעיפי משנה. חלק א' - לא יחול פטור בכלל. באשר לכישורים, אני מציע לגבי אלה שמהיום והלאה מתקבלים לעבודה, הם צריכים לענות על הדרישות; אלה שאינם עובים על הדרישות, צריך לאפשר להם לעבור השתלמות תוך שנתיים, שהיא התקופה הדרושה להשתלמות ופחות מזה אי-אפשר, כי אלה אנשים עובדים והם גם צריכים להכין שעורים וכדומה. אנו עושים את זה מדי פעם, וזה בדרך-כלל מתוכנן לשנתיים.

ל. דיציאן:

זאת אומרת שלגבי עובדים חדשים אתה מתנגד באופן אבסולוטי לשחרור הזה?

א. בריק:

לא. אני רוצה גם במוסד כזה להעביר את המדריכים השתלמות תוך שנתיים. אני רוצה לאפשר לו להשלים את לימודיו ולא להכביד עליו, ואז אעסיק אותו. לדעתי אלה שכבר בעבודה, היות ומדובר במספרים גדולים, אני מציע לאפשר לכל מוסד לשלוח קבוצות קטנות של אנשים שיוכלו לעבור השתלמות, עד 3 שנים.

היו"ר ח. גרוסמן:

ובלבד שתקופת הפטור לא תעלה על תקופה של 3 עד 5 שנים.

ח. שמעוני:

אני מציע את הגרסה הבא: "תקנות אלה יחולו לגבי כל תפקיד שיאוּיֵש החל מ-...; ואולם שר הסעד יהיה רשאי לפטור באורח זמני מדרישות תקנות אלה

ח. שמעוני

לגבי תפקיד מסויים במעון. ב) העובדים הקיימים יעברו השתלמויות כפי שיקבע על-ידי שר הסעד".

הוויכוח בינינו הוא בשאלה אם אפשר לחייב עובד לרכוש תואר, או לחייב אותו לעבור השתלמות. אני בעד החיוב בהשתלמות, כי להשיג תואר זה דבר קשה יותר. התקנות יחולו על העובדים הקיימים עוד לפני פרסומן. עובד שנתקבל לעבודה קבועה לפני פרסום תקנות אלה, יחוייב בהשתלמות כפי שיקבע שר הסעד.

ל. דיציאן:

אני יכול להבין את הרגישות בקשר לעובדים הקיימים. אני מבין גם שמהיום למחר יתכן שנאיזה שהוא מקום גצטרך לקחת עובד שאינו עונה על כל הדרישות האלה. אבל אני רוצה שפעם אחת ולתמיד בגיע למצב כזה בקשר לעובדים ותיקים, שהם יעברו את ההשתלמות. ב) בקשר לחדשים, שזה לא יהיה לתקופה בלתי-מוגבלת.

ת. מררי: אגחנו בעד זה.

הי"ר ח. גרוסמן:

חבר הכנסת שמעוני מציע לכתוב: "תקנות אלה יחולו לגבי כל תפקיד שיאוויש החל ממועד פרסום תקנות אלה. ב) שר הסעד יהיה רשאי לפטור מעון באורח זמני לגבי תפקיד מסויים במעון, ובלבד שתקופה זו לא תעלה על 3 שנים".

ח. שמעוני:

אני מציע להוסיף "ואולם שר הסעד רשאי יהיה לפטור מעון באורח זמני, אך לתקופה שלא תעלה על 3 שנים מדרישות תקנות אלה לגבי תפקיד זה או אחר."

הי"ר ח. גרוסמן:

ההבדל בין גישתו של חבר הכנסת שמעוני וגישתו של חבר הכנסת דיציאן הוא הבדל עקרוני, ואני מצדדת בגישתו של חבר הכנסת חביב. ההבדל הוא, אם השר רשאי לפטור מתקופה של 3 שנים בדרך-כלל, או רק מיום פרסום התקנות. חבר הכנסת דיציאן אומר 3 שנים, ואנו אומרים דבר אחר.

ה. זיידל:

לגבי העתיד אני גושה לקבל את הצעתו של חבר הכנסת דיציאן. לגבי העבר אני רוצה להיות מאד ליברלי. לגבי העתיד אני מציע להגביל לשנה לכל היותר. לגבי העבר - 3 שנים.

מ. ידיד:

לגבי העתיד אני תומך בהצעתו של חבר הכנסת דיציאן. מאידך אני אומר, שסטודנט אשר עובד 3 שנים וחסרה לו שנה אחת, איבגי רוצה לסגור בפניו את השערים.

ל. דיציאן:

בנוגע לעתיד איבגי מסכים שאחרי תקופת הכנה והמתנה של שנתיים או 3 שנים, ימשיכו לקבל אנשים שאינם עונים על התקן.

ח. שמעוני:

אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת דיציאן בתיקון אחד, שיהיה כתוב "או שהוא עומד לפינים את לימודיו תוך שנה אחת".

א. בריק:

אני חושב שלא נוכל לעמוד בכך. אנו מדברים בעצם על שלושה תפקידים מרכזיים במוסד: המנהל, הרכז ואם הבית, שצריכים להיות בעלי תארים, כי לגבי המדריך אמרנו שהוא צריך לעבור מבחן מתאים. לדעתנו לא נוכל לעמוד

א. בריק

בכך, מפני שיהיו גם בין העובדים כאלה שמתקדמים, ועוזב רכז חינוכי או עוזבת אם בית והנא בתור עדיין לא השלים את לימודיו ואנו צריכים לאפשר לו ללמוד. יכול להיות שבשאיך את המטבצת ריקה ונאמר לו שבאופן רשמי הוא לא נקרא רכז, אבל למעשה הוא עושה את העבודה. אם כך, מדוע שלא בכתוב את זה במפורש? להיפך, אני רוצה לדרבן אותו.

היו"ר ח. גרוסמן: לפנינו שתי הצעות. האחת - "שר הסעד יהיה רשאי לפטור מעון באורח זמני לתקופה שלא תעלה על שנתיים מדרישות תקנות אלה לגבי תפקיד מסויים במעון".

ל. דיציאן: אני מציע לכתוב "במשך 3 שנים מהיכנסו של תקנות אלה לתוקפן, שר הסעד רשאי לפטור מעון זה או אחר באורח זמני לתקופה של שנה אחת".

הצעת יושבת-ראש הוועדה בתקבלה.

סעיפים 13 ו-14 - אושרו.

חישוב כוח-אדם במעונות לגיל הרך ולגיל בית-הספר היסודי (חינוך רגיל ומיוחד) - (הצעת התקנות לחוק פיקוח על המעונות)

היו"ר ח. גרוסמן: לפי הטבלה שלפנינו, מועסק צוות של 19 עובדים בקבוצה שמונה פחות מ-30 ילד, מתוך הנחה שהמטפלות עושות חלק מעבודת הנקיון.

ח. שמעוני: אני חושב שצריך לערוך השוואה בקשר לצוות החינוכי, בין מוסדות לגיל הרך ובין מוסדות לגיל בית-הספר היסודי. בסופו של דבר זו פונקציה של עובד אחד או שניים, שהחלוקה שלה רק מחטיאה את המטרה.

היו"ר ח. גרוסמן: עובד סוציאלי לגיל הרך, שמטפל לא רק בילד אלא גם במשפחה, זה דבר חשוב מאד. במקום שיש 70 ילדים, יש 1.75 עובד סוציאלי?

ת. מררי: כן. העניין הזה של עובד סוציאלי עבר הרבה מבחנים בתוך המשרד. אנו הולכים עכשיו לקראת עבודה אינטנסיבית עם ההורים על-מנת להחזיר את התינוקות, ולכן יש כאן ירידה גדולה, כי העבודה עם התינוק עצמו היא כמעט אפסית. מספר המטפלות המועסקות בלילה עם תינוקות עד גיל שנתיים הוא גדול, כי חלק מהתינוקות מקבלים אוכל כל 3 שעות. זו עבודת משמרות.

היו"ר ח. גרוסמן: אני חושבת שלא בותר לנו אלא לאשר את ההצעה לגבי מוסדות ילדים לגיל הרך.

ת. מררי: מוסדות ילדים לגיל בית-ספר יסודי - חינוך רגיל. לקבוצה של 25 ילדים יש מדריך וחצי חינוכי. זו קבוצה חינוכית אחת, שלה יש מדריך, וחצי מדריך מחליף, ואת חישוב השעות עשיתי בדף שני. הם זקוקים ל-77 שעות שבועיות. אם הבית בקבוצה זו מועסקת בחצי מטרה.

ח. שמעוני: בקבוצה זו של ילדים בגיל בית-הספר היסודי חסר פסיכולוג. מדובר בילד שאינו נמצא בבית ומתחיל להבין מה קורה סביבו. הבעיות מתחילות להתעורר בקבוצה זו.

8.

גם העובד הסוציאלי לקבוצה של 25 ילדים מועסק ברבע משרה.

מ. ידיד:

אני מתפלאה שלקבוצה של 50 ילדים יש מטפלת אחת. יש לנו חברות זוער בקיבוץ, ובחברת זוער של 24 ילדים יש מטפלת במשרה מלאה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני חושב שהקבוצה הזאת מקופחת מאד, כי עיקר הבעיות הן בקבוצה זו.

ח. שמעוני:

נראה לי שאגרו חוסכים מטפלת ועובד סוציאלי לגיל בית-הספר היסודי, והם

מ. ידיד:

דווקא זקוקים להם.

לפני שגחליט בענין אני מבקש לשמוע את דעתם של הארגונים הגוגעים בדבר.

ל. דיציאן:

אם נחייב את ארגוני הנשים, הם לא יוכלו לעמוד בזה.

ת. מררי:

למי שייך החיבון המיוחד?

היו"ר ח. גרוסמן:

לשירות ציבורי או שירות פרטי. משען, ויצ"ו, תנועת האשה הדתית-לאומית,

ת. מררי:

יסודות, פועלי אגודת-ישראל.

יש ועד של מוסדות חיבון, ואני מציע שהוועדה תזמין את בציגי הוועד.

ה. זיידל:

אני מציע שנשמע את בציגי הארגונים שמחזיקים מוסדות כאלה, בקשר לתקן.

ל. דיציאן:

אני מקבלת את ההצעה, ומבקשת להעביר אלינו את רשימת המוסדות.

היו"ר ח. גרוסמן:

הישיבה בעולה.

הישיבה נסתיימה בשעה 12.45